Līdzfinansē
Eiropas Savienība

SHIFT

SHIFT IETEIKUMI POLITIKAS VEIDOTĀJIEM

shift.eduprojects.eu

SHIFT politikas ieteikumi jauniešu zaļo, digitālo prasmju stiprināšanai un kopienā iesaistes stiprināšanai.

Praktiski priekšlikumi izglītības, jaunatnes un pašvaldību politikai.

Politikas ieteikumi | Lietuva, Latvija, Grieķija | 2026. gada oktobris

Finansē Eiropas Savienība. Šis darbs atspoguļo tikai autora viedokli, tādēļ Nacionālā aģentūra un Eiropas Komisija nevar uzņemties atbildību par tajā ietverto informāciju.

Par SHIFT projektu

SHIFT - Sustainable Habits Initiative for Fashion Transformation, leveraging digital skills - ir Erasmus+ maza mēroga partnerības projekts jaunatnes jomā. Projekta mērķis ir stiprināt jauniešu zaļās prasmes, digitālo pratību un aktīvu līdzdalību, īpaši to jauniešu vidū, kuriem ir mazāk iespēju. Projektā tiek izmantota ilgtspējīga mode, apģērbu atjaunošana, kopienas aktivitātes un pašu jauniešu iniciētas idejas.

SHIFT metodoloģija palīdz jaunatnes darbiniekiem darboties trīs jomās: tekstilizstrādājumu izmantošana un ilgtspējīga mode, digitālie rīki jauniešu iesaistei un kopienas veidošana. Podkāsti, videomateriāli un vietējās aktivitātes sniedz jauniešiem iespējas mācīties, paust savu viedokli un darboties kopā ar citiem cilvēkiem. Šajos ieteikumos projekta pieredze tiek pārvērsta praktiskos priekšlikumos publiskā sektora institūcijām, skolām, jauniešu organizācijām un kopienām.

Projekta partneri

Balsiai Community (Lietuva), Young Folks LV (Latvija) un Innovation Frontiers IKE (Grieķija).

Kopsavilkums

Šajā dokumentā tiek piedāvāti veidi, kā jaunatnes, izglītības, pašvaldību un vides politikas pasākumi var stiprināt jauniešu zaļās, digitālās un kopienas prasmes. Galvenais secinājums ir tāds, ka ar vienreizējiem pasākumiem nepietiek. Nepieciešamas regulāras aktivitātes, skaidri noteikta jauniešu loma, nelieli un viegli pieejami finansējuma instrumenti, telpas, aprīkojums, valodu atbalsts un speciālistu iesaiste pasākumu organizēšanā.

Ieteikumi balstīti SHIFT projekta pieredzē Lietuvā, Latvijā un Grieķijā. Lietuvā nozīmīgākais piemērs ir kopienas modelis, kas apvieno tekstila darbnīcas, sociālo uzņēmumu apmeklējumus, jauniešu veidotus podkāstus un citu mediju saturu. Latvijā kļuva skaidra valodu atbalsta, digitālās identitātes un skaidras lomas aktivitātēs nepieciešamība jauniešiem no mazākumtautību, migrantu un bēgļu vides. Grieķijā visbūtiskāk ir savienot skolu un universitāšu padomes, pašvaldību telpas, NVO pieredzi un skaidru publisko informāciju.

Dokumentā ir sniegti vienpadsmit ieteikumi. Katrs no tiem nosaka praktisku rīcību, iespējamo atbildīgo institūciju un saikni ar projekta pieredzi. Ieteikumus iespējams īstenot,

izmantojot jau esošus jaunatnes, neformālās izglītības, pašvaldību kopienu, digitālo prasmju un vides izglītības pasākumus.

Ierosinātais īstenošanas princips paredz, ka katrā pasākumā skaidri jānorāda atbildīgā institūcija, attiecināmās izmaksas, dalībnieka iesaistes ceļš, nepieciešamie partneri un pārbaudāmais rezultāts. Tādējādi ieteikumi kļūst nevis par vispārīgiem mērķiem, bet gan par rīcības plānu, ko iespējams iekļaut projektu konkursos, pašvaldību programmās vai neformālās izglītības pasākumos.

Ieteikumu konteksts

Šajā daļā skaidrots, kāda projekta pieredze, partneru atziņas un Eiropas politikas virzieni izmantoti, sagatavojot ieteikumus. Tas palīdz saprast, kāpēc šie pasākumi tiek piedāvāti un kā tie saistīti ar jauniešu, kopienu un organizāciju reālajām vajadzībām Lietuvā, Latvijā un Grieķijā.

SHIFT projekta aktivitātēs gūtās atziņas

SHIFT metodoloģija apvieno trīs tēmas: tekstilizstrādājumu izmantošanu un ilgtspējīgu modi, digitālos rīkus jauniešu iesaistei un kopienas veidošanu. Balsiai Community, Young Folks LV un Innovation Frontiers IKE šīm tēmām pievieno dažādu praktisko pieredzi no Lietuvas, Latvijas un Grieķijas.

Projekta aktivitātes parādīja, ka šīs tēmas vislabāk darbojas tad, ja jaunieši saņem konkrētu uzdevumu: salabot vai pārveidot kādu priekšmetu, sagatavot podkāstu, izveidot īsu ceļvedi, prezentēt kopienas ideju vai noorganizēt neliela mēroga aktivitāti. Valstu aprakstos šie praktiskie piemēri tiek sasaistīti ar partneru nosauktajām atbalsta vajadzībām un palīdz parādīt, kādas pārmaiņas varētu ieviest publiskā sektora institūcijas.

Kā projekta pieredzi pārvērst praktiskos lēmumos

Projekta pieredze jāpārvērš konkrētos lēmumos, kas palīdz novērst reālus šķēršļus līdzdalībai. Piemēram, ja jaunietis nevar ierasties uz aktivitāti, jāsedz ceļa izdevumi. Ja viņam ir grūti saprast pieteikuma formu vai reģistrācijas veidlapu, nepieciešama valodas atbalsts vai konsultācija. Ja organizācijai ir aprīkojums, bet nav cilvēka, kurš var to uzturēt un iemācīt citiem izmantot, jāfinansē speciālista iesaiste. Ja jauniešiem ir ideja, bet projekta pieteikuma veidlapa viņiem ir pārāk sarežģīta, nepieciešams mentora atbalsts vai vienkāršāka pieteikuma forma.

Dažādas organizācijas var uzņemties atšķirīgas lomas. Vienas var nodrošināt mācību materiālus, citas uzņemt jauniešus vizītē, vadīt nodarbību ar ekspertu, palīdzēt izskaidrot pieejamos pakalpojumus vai iesaistīties podkāstu un cita mediju satura veidošanā.

Lietuvas SHIFT aktivitātēs jaunieši tikās ar vides iniciatīvas un sociālo uzņēmumu pārstāvjiem, piedalījās praktiskās šķirošanas aktivitātēs, sarunājās ar organizāciju dibinātājiem un varēja šo pieredzi izmantot, veidojot podkāstus vai videomateriālus. Arī Latvijas un Grieķijas partneri sniedz piemērus tam, kādas organizācijas, kopienu telpas un

digitālās mācīšanās pakalpojumus varētu iekļaut turpmākajās jauniešu zaļo, digitālo un kopienas prasmju aktivitātēs.

Šie piemēri rāda, ka šādas aktivitātes var balstīties ne tikai uz projekta partneriem, bet arī uz plašāku vietējo organizāciju un pakalpojumu tīklu. Ir svarīgi, lai katra vizīte, vieslekcija vai kurss tiktu iepriekš izplānots, vienojoties ar konkrēto organizāciju par tās lomu, aktivitātes saturu, laiku, vietu un nepieciešamajiem resursiem.

Eiropas politikas konteksts

ES Jaunatnes stratēģija nodrošina pamatu jauniešu iesaistei lēmumu pieņemšanā. Padomes Ieteikums par mācīšanos zaļās pārkārtošanās un ilgtspējīgas attīstības labā, kā arī GreenComp atbalsta praktisku mācīšanos ilgtspējas jomā. SHIFT projektā šie mērķi ieguva ļoti konkrētu formu: dalībnieki piedāvāja kopienas idejas, laboja tekstilizstrādājumus un apsprieda patēriņa paradumus. [1,2,3]

Digitālās izglītības rīcības plāns un DigiComp nodrošina pamatu mērķtiecīgai digitālajai izglītībai. SHIFT podkāsti un videomateriāli sasaista šo mācīšanos ar dalībniekiem nozīmīgiem uzdevumiem: jautājumu sagatavošanu, intervijām un ilgtspējas tēmu skaidrošanu. ES Ilgtspējīgu un apritīgu tekstilizstrādājumu stratēģija arī atbalsta uzmanības pievēršanu ilgākai lietošanai, remontam un atkārtotai izmantošanai. [4,5,6]

Lietuva

Pieredze un mācību vajadzības

Balsiai Community organizētā piecu dienu jauniešu nometne Lietuvā apvienoja ar tekstilu saistītus uzdevumus, mediju satura veidošanu un kopienas ideju izstrādi. Tā sākās ar komandas aktivitātēm, sarunām par apģērba patēriņa paradumiem un tekstilmākslas darbiem.

Giedrius Bučas un Eglė Abugelytė-Lukšienė vadītā nodarbība sasaistīja atbildīgu patēriņu ar praktisku darbu ar tekstilu. Dalībnieki apmeklēja sociālos uzņēmumus Mažeikų rajonā, uzzināja, kā tiek šķirotas nevajadzīgās lietas, piedalījās viktorīnā un paši palīdzēja šķirot apģērbu, apavus, grāmatas un žurnālus. Viņi intervēja vides speciālistus un sociālo uzņēmumu dibinātājus un ierakstīja podkāstus.

Vēlāk dalībnieki apsprieda, ko nozīmē jēdzieni “videi draudzīgs”, “zaļš” un “ilgtspējīgs”, šuva no audumu atgriezumiem un veidoja ideālās kopienas tēlu. Šāda aktivitāšu secība palīdzēja dalībniekiem vispirms uzdot jautājumus un pēc tam nodot citiem tālāk apgūto.

Pēdējā dienā dalībnieki prezentēja pabeigtos tekstila darbus un kopienas aktivitāšu idejas, pārrunāja savu pieredzi un saņēma Youthpass sertifikātus. Papildus nometnei Balsiai Community organizēja apģērbu maiņas pasākumus un kopienas šūšanas darbnīcas, kur jaunieši un iedzīvotāji veidoja tekstila darbus un laboja jau iepriekš izveidotas skulptūras.

Tas parādīja vairākus veidus, kā izmantot vienu un to pašu praktisko vidi: pagarināt priekšmeta lietošanas laiku, apgūt radošas prasmes un darboties kopā kollektīvā.

Projekta laikā jaunieši ne tikai mācījās par ātro modi, tekstila atkritumiem un vides aizsardzību, bet arī praksē izmēģināja, kā radoši izmantot tekstila atlikumus. Viņi šuva, veidoja tekstila darbus, izgatavoja rotaļlietas dzīvnieku patversmēm, intervēja speciālistus, veidoja videomateriālus un podkāstus.

Šādas aktivitātes palīdzēja attīstīt zaļo domāšanu, šūšanas, komunikācijas, radošās izpētes un digitālās prasmes. Būtiski, ka pārmaiņas nepalika tikai teorētiskas: pēc projekta jaunieši pārliecinošāk runā par apģērbu patēriņu, vieglāk mainās ar drēbēm un labāk saprot, kā nelielas ikdienas izvēles var veicināt ilgtspējīgāku dzīvesveidu.

Balsiai Community projektam bija nozīme ne tikai vides labiekārtošanā un radošo aktivitāšu īstenošanā, bet arī iespēju radīšanā vietējiem jauniešiem piedalīties jēgpilnākās aktivitātēs. Projekts parādīja, ka jauniešiem nepieciešami praktiski, radoši formāti, kas veicina kopības sajūtu, īpaši šūšanas un tekstila atkārtotas izmantošanas darbnīcas.

Projekts arī nostiprināja vietējo sadarbību ar citām organizācijām un palīdzēja veidot pozitīvu kopienas tēlu ilgtspējas jomā.

Lietuvas pieredze rāda, ka spēcīgs kopienas piemērs var ātri radīt redzamu rezultātu, taču ar projekta entuziasmu vien ilgtermiņa darbībai nepietiek. Lai šādas aktivitātes turpinātos, pašvaldībām un skolām būtu jānodrošina vienkāršs atbalsts kopienām: telpas, vieta nepieciešamu instrumentu glabāšanai, materiāli, mentora vai jaunatnes darbinieka darba laiks un iespēja aktivitāti atkārtot vairākas reizes gadā.

Šāds atbalsts palīdzētu tekstila darbnīcām, apģērbu maiņas pasākumiem, vizītēm un jauniešu mediju uzdevumiem kļūt par regulāru vietējo praksi, nevis vienreizēju projekta pasākumu.

Vietējās organizācijas un sadarbības iespējas

Save the Baltic Sea ir vides iniciatīva, kas izplata zināšanas par vides aizsardzību, savukārt Dirbinyčia and Būk su manimi ir sociālie uzņēmumi, kas darbojas tekstila atkārtotas izmantošanas jomā. [7,8,9] Lietuvas SHIFT aktivitātēs šie partneri iesaistījās, vadot nodarbību ar ekspertu, nodrošinot praktisku šķirošanas pieredzi un sniedzot intervijas veidotam podkāstam. Šie piemēri var būt noderīgi, plānojot turpmākās nodarbības. Tālākā sadarbība varētu ietvert darbnīcas, vizītes dažādās organizācijās, diskusijas un jauniešu veidotus podkāstus vai videomateriālus.

Balsiai Community norāda uz pašvaldību jaunatnes lietu padomēm kā jau pastāvošu kanālu, kas savieno jauniešus, jauniešu organizācijas un pašvaldību pārstāvjus. Tomēr šis kanāls ne vienmēr sasniedz jauniešus, kuri vēl nav aktīvi organizācijās, tādēļ lietderīgi iesaistīt arī skolas.

Šo jautājumu var tieši pārvērst politikas pasākumā: pašvaldību jaunatnes lietu koordinatoriem varētu būt skaidrs mehānisms, kā apkopot ne tikai organizētu jauniešu, bet arī mazāk aktīvu jauniešu viedokļus. Tam būtu piemērotas īsas tikšanās skolās, bibliotēkās, kopienu centros vai neformālās jauniešu pulcēšanās vietās.

Svarīgi, lai jaunietis varētu izteikt ideju vai problēmu, viņam uzreiz nekļūstot par kādas organizācijas biedru vai neuzstājoties oficiālā sanāksmē.

Kāds atbalsts ir nepieciešams

Balsiai Community norāda uz nepieciešamību pēc mācību materiāliem lietuviešu valodā un praktiskas sagatavošanas jaunatnes darbiniekiem, kuri šos materiālus izmantos. Sadarbība ar radošo jomu pārstāvjiem un remonta speciālistiem nodrošinātu kopienu organizācijām mācību atbalstu tad, kad tas ir vajadzīgs.

Nometnes varētu pielāgot dažādām vecuma grupām, izvēloties piemērotu uzdevumu un paredzot pietiekamu laiku tā pabeigšanai. Darbs ar tekstilu jāsasaista ar apģērba lietošanu ikdienā, lai nodarbībai būtu skaidrs mērķis, kas pārsniedz vienkāršu priekšmeta izgatavošanu. Praktiskās prioritātes apģērbu kopšanā izklāstītas 3. ieteikumā.

Kā norāda Balsiai Community, ilgtspējīgai attīstībai un digitālajai kompetencei jau ir vieta Lietuvas skolu mācību programmās. Partneris nošķir šo formālo pamatu no reālās iespējas praktizēties jaunatnes darbā.

Skolā jaunieši varētu apspriest apģērbu patēriņa paradumus, savukārt kopienas aktivitātēs šīs zināšanas izmantot praksē: labot apģērbu, izveidot īsu digitālu ceļvedi vai piedalīties vietējā apģērbu maiņas pasākumā.

Tādēļ Lietuvas prioritāte ir nepārtrauktība starp dažādām vidēm, kur praktiskā mācīšanās ir pieejama ne tikai vienā nometnē vai skolas stundā.

Praksē tas nozīmē, ka skola varētu nodrošināt tematisko pamatu, savukārt kopiena vai NVO - vietu, amatnieku, reālu uzdevumu un saikni ar vietējām organizācijām. Piemēram, skolēni stundā apspriež tekstila patēriņu, kopienas darbnīcā salabo vai pārveido apģērbu un vēlāk sagatavo īsu ceļvedi, podkāstu vai videomateriālu citiem.

Šāda secība palīdz sasaistīt formālo izglītību, neformālo mācīšanos un vietējās kopienas aktivitātes.

Starppaaudžu mācīšanās kopienā

Kopienas darbnīcas piedāvā arī divvirzienu mācīšanās modeli. Iedzīvotāji var dalīties ar zināšanām par šūšanu un remontu, bet jaunieši var palīdzēt izveidot īsu videomateriālu vai izskaidrot, kā izmantot digitālos rīkus. Katrs dalībnieks sniedz savu ieguldījumu, mācot kaut ko citam.

Šāda prasmju apmaiņa tiek piedāvāta kā veids, kā veidot uzticēšanos, darbojoties kopā. Turpmākajās mācībās būtu lietderīgi uzsvērt abas lomas, lai vecāka gadagājuma iedzīvotāji netiktu uztverti tikai kā pasniedzēji un jaunieši tikai kā audzēkņi.

Latvija

Pieredze un mācību vajadzības

Young Folks LV norāda uz apģērbu maiņas pasākumiem, remonta kafejnīcām un pārveidošanas jeb upcycling darbnīcām, kas SHIFT projektā kļuva par praktisku veidu, kā runāt par ilgtspēju un kopienas aktivitātēm.

Pirms SHIFT organizācija nebija īstenojusi atsevišķu programmu par tekstila atkritumiem vai apģērbu patēriņu. Izgatavošana, remontēšana un apmaiņa deva dalībniekiem kopīgu uzdevumu, kam bija nepieciešamas mazākas valodas prasmes nekā diskusijā balstītai tikšanās reizei.

Partneris norāda arī uz nepieciešamību jaunpienācējiem izskaidrot vietējo lietoto preču, ziedošanas un apmaiņas praksi. Pat cilvēkam, kurš zina, kā salabot kādu priekšmetu, var būt nepieciešama palīdzība, lai atrastu piemērotu vietu tā apmaiņai vai ziedošanai.

Latvijas partnera pieredze rāda, ka projekts var mainīt arī pašas organizācijas ikdienas praksi. Projekta laikā parādījās tekstila savākšanas kastes, savāktos tekstilizstrādājumus sāka izmantot rokdarbiem, un dalībnieki iepazinās ar Vinted lietotni kā vienu no veidiem, kā atkārtoti izmantot apģērbu.

Organizācija arī sāka pievērst lielāku uzmanību atkritumu šķirošanai, samazināja papīra izmantošanu, izvēlējās digitālos rīkus un daļu aktivitāšu organizēja dabā. Šāda prakse nostiprina saikni ar dabu un palīdz saprast ilgtspēju nevis kā atsevišķu tēmu, bet kā ikdienas rīcības veidu.

Young Folks LV strādā ar valodu mazākumtautību jauniešiem, kuri valstī dzīvo ilgāku laiku, kā arī ar nesen ieceļojušiem jauniešiem no Ukrainas, Baltkrievijas, Krievijas un citām valstīm.

Organizācija norāda, ka daži no viņiem vienlaikus mācās piedalīties dzīvē skolās, kur mācību valoda ir latviešu valoda, izmantot valsts pakalpojumus un veidot vietējo vienaudžu loku. Nepilna laika darbs, rūpes par jaunākiem brāļiem un māsām un palīdzība vecākiem tulkot tekstus no latviešu valodas var samazināt laiku, kas paliek jauniešu aktivitātēm.

Neskaidrība par to, cik ilgi ģimene paliks valstī, arī var apgrūtināt ilgtermiņa iesaisti. Partneris norāda, ka podkāsti un videomateriāli palīdzēja ieinteresēt pusaudžus, kuriem patika praktiskas aktivitātes, savukārt apģērbu maiņas pasākumi palīdzēja veidot saikni starp dažādām valodu un etniskajām grupām.

Latvijas partneru sniegtā informācija rāda, ka līdzdalības problēma nav tikai jauniešu motivācijas jautājums. Esošie līdzdalības kanāli bieži darbojas latviešu valodā un balstās pieņēmumā, ka jaunietis jau pārzina sistēmu, zina, kā sazināties ar institūciju, un jūtas pietiekami droši, lai publiski izteiktos.

Tādēļ politikas pasākumiem skaidri jāparedz aktīva uzaicināšana ar uzticamu organizāciju starpniecību, daudzvalodu informācija un sagatavošanās pirms tikšanās, nevis tikai vispārīgs uzaicinājums pašvaldības tīmekļvietnē.

Vietējās organizācijas un sadarbības iespējas

Turpmākai vietējai sadarbībai Zaļā brīvība piedāvā pieredzi ilgtspējīga patēriņa, tekstila atkritumu un vides informācijas jomā. Latvijas Dabas fonds ir sagatavojis Dabas un klimata skolas ierakstus un mācību materiālus, kas sasaista vides izglītību ar skolas mācību priekšmetiem.

Pasaules Dabas Fonds WWF Latvija ir vēl viena minētā vides organizācija, kuras aktivitātes varētu saistīt ar plašāku kopienas darbību. Skolas un jaunatnes pakalpojumu organizācijas varētu sazināties ar šīm organizācijām, lai saņemtu ekspertu atbalstu vai resursus SHIFT tipa aktivitātēm. [10,11,12]

Partneris kā līdzdalības kanālus min Latvijas Jaunatnes padomes koordinēto strukturēto dialogu, skolu un augstskolu pašpārvaldes un neformālas tikšanās, piemēram, “Kafija ar politiķiem”.

Partnera bažas ir tādas, ka šie mehānismi bieži vien paredz pašpārliecinātību, brīvu latviešu valodas pārvaldīšanu un zināšanas par publiskajām institūcijām. Jaunietis var nepiedalīties konsultācijā vienkārši tāpēc, ka neviens nav uzrunājis viņa grupu.

Tādēļ Young Folks LV aicina nodrošināt, lai mazākumtautību, migrantu un bēgļu jauniešu organizācijām būtu pastāvīga vieta publiskajā dialogā un sagatavošanās notiktu valodā, ko dalībnieki spēj lietot.

Kāds atbalsts ir nepieciešams

Digitālās piekļuves jautājums Latvijā saistīts ne tikai ar aprīkojumu, bet arī ar administratīvajiem šķēršļiem. Young Folks LV norāda, ka dažām nesen ieceļojušām ģimenēm nav Latvijas elektroniskās identitātes jeb eID vai bankas identifikācijas līdzekļu, kas nepieciešami, lai reģistrētos tiešsaistes pakalpojumiem vai kursiem.

Tādēļ tikai klēpjdatora nodrošināšana vai iztulkots kurss šo problēmu neatrisina. Jauniešiem var būt nepieciešama praktiska palīdzība valsts e-pakalpojumu, e-paraksta, darba meklēšanas platformu, banku un citu oficiālo sistēmu izmantošanā.

Jauniešu organizācijas var palīdzēt ar vienkāršākiem digitāliem uzdevumiem, piemēram, reģistrēšanos aktivitātei, dokumenta sagatavošanu vai informācijas atrašanu, taču eID, bankas identifikācijas vai oficiālo kontu jautājumi jārisina atbildīgajām institūcijām.

Tādēļ digitālo prasmju aktivitātēm jāsākas ar jautājumu: kādu konkrētu darbību dalībnieks pēc mācībām spēs veikt patstāvīgi?

Latvijas partneri pievērš uzmanību arī atšķirībām ārpus Rīgas, īpaši Latgalē: dažviet var trūkt aprīkojuma, interneta piekļuves, tekstila savākšanas punktu un apģērbu apmaiņas iespēju.

Tādēļ, plānojot apģērbu vai digitālo prasmju aktivitātes, iepriekš jāizvērtē, kādi pakalpojumi, telpas, aprīkojums un palīdzība konkrētajā pašvaldībā patiešām ir pieejami. Modelis, kas

balstās uz ērtu piekļuvi pilsētas pakalpojumiem, visticamāk, neatbildīs visu jauniešu grupu vajadzībām.

Šo trūkumu var pārvērst konkrētā pašvaldības uzdevumā: izveidot vienkāršu vietējo karti, kurā norādīti tekstila savākšanas punkti, apmaiņas iespējas, remonta pakalpojumi, publiski pieejamais aprīkojums un kontakti, kas var palīdzēt jauniešu grupai sākt aktivitāti.

Šāda karte regulāri jāatjaunina, jo jaunieši nevar izmantot saites uz pakalpojumiem, kuri faktiski vairs nepastāv vai ir pieejami tikai galvaspilsētā.

Dalībnieka pirmais kontakts ar programmu

Young Folks LV uzskata, ka būtu lietderīgi nodrošināt informāciju un mācību materiālus latviešu, krievu un ukraiņu valodā. Tas attiecas gan uz pirmo uzaicinājumu, gan uz mācīšanos nodarbības laikā.

Ziņojumā jāizskaidro, ko dalībnieki darīs, vai aktivitāte ir bez maksas un kā iespējams uzdot jautājumus pirms reģistrēšanās. Partneris arī norāda uz nepieciešamību apmācīt personālu darbam ar daudzvalodu grupām un nodrošināt atbalstu, kas ņem vērā jauno migrantu vajadzības.

NVO var palīdzēt jaunietim pirmo reizi atnākt uz aktivitāti, saprast, ko sagaidīt, un justies drošāk, uzdodot jautājumus. Tas ir svarīgi, ja jaunietis vēl nejūtas gatavs patstāvīgi sazināties ar pašvaldību vai pats organizēt aktivitāti.

Šādu daudzvalodu piekļuvi varētu noteikt kā publiskā finansējuma nosacījumu. Ja programma paredzēta jauniešiem un tiek finansēta no publiskiem līdzekļiem, uzaicinājumā skaidri jānorāda, vai informācija pieejama vairākās valodās, kas var palīdzēt aizpildīt reģistrācijas formu un kā dalībnieks var uzdot jautājumu pirms ierašanās uz aktivitāti.

Šāds nosacījums ir īpaši svarīgs gadījumos, kad mērķis ir iesaistīt mazākumtautību, migrantu un bēgļu jauniešus.

Grieķija

Pieredze un mācību vajadzības

Innovation Frontiers IKE norāda, ka Grieķijā jauniešiem ir vairāki formāli līdzdalības kanāli. Skolās darbojas skolēnu padomes: klasēs tiek ievēlētas piecu cilvēku padomes, bet skolās - piecpadsmit cilvēku padomes. Universitātēs studenti ievēl savus pārstāvjus un var iesaistīties studentu apvienību darbībā.

Pašvaldību līmenī vēl viens līdzdalības kanāls ir jauniešu padomes, tomēr partneri norāda, ka tām nepieciešams lielāks atbalsts.

Šīs struktūras var izmantot arī praktisku ilgtspējas ideju virzīšanai, piemēram, lai ierosinātu apģērbu atkārtotas izmantošanas aktivitātes, pieprasītu remonta darbnīcas vai pievērstu uzmanību pakalpojumu trūkumam konkrētā teritorijā.

Tomēr tam nepieciešams, lai jaunieši zinātu, pie kā vērsties, spētu sagatavot priekšlikumu un saņemtu skaidru atbildi.

Migrantu, bēgļu un romu jauniešu iesaisti aktivitātēs bieži kavē valodas barjeras, vardarbība, rasisms un finansiālas grūtības. Daži jaunieši agri sāk strādāt vai palīdz savām ģimenēm, tādēļ viņiem atliek mazāk laika dalībai skolas, universitātes vai pašvaldības aktivitātēs.

Citi izvairās publiski runāt par savām problēmām, jo baidās no iespējamām sekām saistībā ar darbu, mājokli vai ģimenes apstākļiem.

Tādēļ pašvaldību aktivitātēs nepieciešamas drošākas līdzdalības formas. Jauniešiem jāspēj paust savu viedokli un vajadzības, bet viņus nedrīkst piespiest publiskā sanāksmē runāt par privātiem vai sensitīviem apstākļiem.

Šo punktu var pārvērst konkrētā politikas prasībā: pašvaldībām un skolām ne tikai jāizveido jauniešu pārstāvniecības struktūras, bet arī jāplāno, kā uzaicināt jauniešus, kuri tajās parasti nepiedalās.

Grieķijas partneris norāda, ka migrantu un starptautisko aizsardzību saņēmušo bērnu līdzdalību formālajā izglītības sistēmā apgrūtina kavēšanās ar uzņemšanu skolās, transporta problēmas un nepietiekams valodas un integrācijas atbalsts nesen ieceļojušiem skolēniem.

Tādēļ līdzdalības pasākumos jāiekļauj valodu atbalsts, mediācija ar uzticamu NVO starpniecību un drošs veids, kā paust viedokli, neatklājot privātus ģimenes vai juridiskos apstākļus.

Vietējās organizācijas un sadarbības iespējas

Grieķijā vides izglītības aktivitātes un mācību materiālus piedāvā tādas organizācijas kā WWF Greece, Arcturos un Hellenic Society for the Protection of Nature. [13,14,15]

Innovation Frontiers IKE min arī Eco-Schools programmu un vides izglītības centrus, kas veido sadarbību ar skolām.

Sadarbība varētu būt ļoti praktiska: skolotājs vai jaunatnes darbinieks izmantotu jau sagatavotus vides materiālus, NVO iesaistītos ar vieslekciju vai vizīti, bet jaunieši sasaistītu šo pieredzi ar tekstila uzdevumu, interviju vai īsu mediju darbu.

Pirms kopīgas aktivitātes uzsākšanas skolai, jauniešu organizācijai un partneriem skaidri jāvienojas par atbildības sadalījumu.

Serafio Atēnās ir partnera minēts aktīvas pašvaldības telpas piemērs, kur notiek izglītības un sporta pasākumi. Tas ir iespējams telpu modelis turpmākam darbam ar jauniešiem.

Digitālās mācīšanās jomā sniegtajā informācijā minēta Citizens' Digital Academy, tiešsaistes kursi, piemēram, digitalliteracy.gr, un publiski pieejamas aprīkojuma atbalsta programmas.

Aprakstīta arī digitālā mācīšanās vispārējās un profesionālās izglītības skolās: no teksta apstrādes un drošības internetā līdz programmēšanai un tīklu uzstādīšanai.

Grieķijas prioritāte ir sasaistīt darbu ar jauniešiem ar piemērotām jau esošām iespējām, vienlaikus risinot aprīkojuma un personāla vajadzības tur, kur tās joprojām pastāv.

Grieķijas partneru sniegtā informācija arī rāda, ka digitālo prasmju jomā jau pastāv vairāk publisku pasākumu nekā ilgtspējas vai jauniešu līdzdalības jomā.

Tādēļ politikas veidotājiem svarīgi neveidot pilnīgi jaunu digitālo sistēmu, bet gan sasaistīt jaunatnes, ilgtspējīgas modes un kopienas aktivitātes ar jau esošām digitālās pratības programmām.

Piemēram, esošos tiešsaistes kursus, aprīkojuma atbalsta programmas vai digitālās akadēmijas varētu izmantot, gatavojot podkāstus, videomateriālus, apģērbu remonta ceļvežus vai uzaicinājumus uz organizētajiem pasākumiem.

Kāds atbalsts ir nepieciešams

Grieķijas partneris uzsver, ka NVO darbs vides jomā būtu jāpadara redzamāks skolām, pašvaldībām un plašākai sabiedrībai. Informācija par šādām aktivitātēm jāpublicē valsts un vietējos kanālos, kā arī skolās un attiecīgos gadījumos sabiedriskajā televīzijā.

Svarīgi ne tikai paziņot, ka programma pastāv, bet arī skaidri norādīt, kas to organizē, kādai vecuma grupai tā paredzēta, kur tā notiek, vai tā ir maksas un ar ko sazināties, lai piedalītos.

Regulāras darbnīcas skolās un kopienās palīdzētu izmantot projekta metodoloģiju, podkāstus un videomateriālus arī pēc pirmās prezentācijas.

Grieķijas partnera pieredze arī rāda, ka ilgtspējas principi jāpiemēro pašu pasākumu organizēšanai. Plānojot aktivitātes, organizatori var nodrošināt šķirošanas konteinerus, izvēlēties veģetāru ēdienu, piedāvāt krāna ūdeni, izvairīties no pārmērīgas drukāšanas un aicināt dalībniekus ņemt līdzi savas ūdens pudeles un krūzes.

Ceļošanai, ja iespējams, jāizvēlas mazāk piesārņojoši risinājumi. Arī digitālajās aktivitātēs ilgtspēja var būt praktiska: faili tiek sakārtoti, nevajadzīgās kopijas dzēstas un lieks materiāls netiek izmantots.

Jauniešu līdzdalības jomā galvenā nepilnība ir plaisa starp formālu struktūru un atbalstītu darbību. Skolu un universitāšu padomes jau nodrošina organizētu vidi, taču pašvaldību jauniešu padomēm un NVO darbam nepieciešama ciešāka saikne ar vietējo lēmumu pieņemšanu.

Partneris ierosina valsts mēroga iniciatīvas, konkursus un resursus jau esošām programmām, iesaistot Izglītības ministriju un pašvaldības.

Priekšlikuma būtība ir stiprināt un savienot šos līdzdalības ceļus, tostarp iesaistīt jauniešus, kuri vairs neatrodas izglītības sistēmā, nevis gaidīt, ka skolas programma sasniegs visus.

Tekstils nedrīkst aprobežoties tikai ar pārstrādi

Innovation Frontiers IKE aicina vides izglītībā aplūkot pirkumu samazināšanu, atkārtotu izmantošanu un remontu, kā arī plašākus iemeslus, kāpēc rodas atkritumi.

Galvenā doma ir tāda, ka izglītojamajam jāspēj uzdot jautājumus par apģērba kvalitāti, reklāmu un pieejamajiem pakalpojumiem, kā arī par personīgajiem paradumiem.

Darbnīcās varētu apspriest, kad remonts ir lietderīgs un kāpēc lētu apģērbu reizēm ir grūti salabot. Mediju uzdevumā varētu salīdzināt pārdevēja vides apgalvojumu ar faktiski sniegto informāciju.

Šie ir piedāvāti mācību piemēri, kas sasaista individuālo rīcību ar jautājumiem uzņēmumiem un publiskajiem pakalpojumiem.

Tas ir īpaši svarīgi, jo pārstrādi nevajadzētu pasniegt kā galveno vai vienīgo ilgtspējas risinājumu. Ieteikumos skaidri jāiekļauj trīs soļu loģika: samazināt pirkumus, ilgāk izmantot esošo apģērbu un salabot to, ko iespējams salabot. Tikai pēc tam būtu jārunā par šķirošanu vai pārstrādi.

Šāds uzsvars palīdz jauniešiem saprast, ka ilgtspējīga mode nav tikai atkritumu apsaimniekošanas jautājums, bet arī patēriņa paradumu, produktu kvalitātes, reklāmas un iespēju labot, mainīt un atkārtoti izmantot apģērbu jautājums.

1. virziens. Jauniešu līdzdalība un līderība

Ieteikums Nr. 1. Skaidri noteikt, kādus lēmumus pieņem jaunieši

Pašvaldībām, jauniešu centriem, skolām un NVO jau iepriekš jānorāda, kādus lēmumus jaunieši var pieņemt konkrētajā aktivitātē. Tas var būt aktivitātes temats, datums, mērķgrupa, apmaiņas noteikumi, viesa izvēle, komunikācijas forma vai gala rezultāts.

Ieteicams vienkāršs princips: katrā publiski atbalstītā jauniešu aktivitātē jābūt vismaz vienam skaidri nosauktam lēmumam, ko pieņem paši jaunieši.

Institūcijai, kas saņem jauniešu priekšlikumu, būtu jāsniedz atbilde rakstiski vai sanāksmē: kas tiks atbalstīts, kas vēl jāprecizē, kāds lēmums vēl nepieciešams un cik ilgā laikā tiks sniegta atbilde.

Projektā gūtās atziņas

Ideālās kopienas uzdevums Lietuvas nometnē deva dalībniekiem iespēju paust, ko viņi vēlētos redzēt savā vidē.

Latvijas partnera pieredze rāda, ka dažām jauniešu grupām nepieciešams atbalsts vēl pirms pašas līdzdalības: skaidrojums par konsultāciju norisi, par to, kādu valodu drīkst izmantot un kā iesniegt priekšlikumu.

Grieķijas sniegtajā informācijā balsošana, izmantojot jau esošas jauniešu struktūras, minēta kā iespējams veids, kā iesaistīt jauniešus lēmumu pieņemšanā.

Šo trīs valstu pieredze rāda, ka līdzdalībai nepietiek tikai ar jauniešu uzaicināšanu uz pasākumu vai tikšanos. Nepieciešams skaidrs jautājums, saprotama līdzdalības forma un persona vai organizācija, kas palīdz formulēt ideju.

Praktiskā piemērošana politikā

Pašvaldības varētu īstenot vairākus savstarpēji saistītus pasākumus.

Lietuvā pašvaldību jaunatnes lietu koordinatori varētu apkopot mazāk aktīvu jauniešu viedokļus ar skolu, bibliotēku, kopienu centru vai citu jauniešiem tuvu vietu palīdzību.

Latvijā Latvijas Jaunatnes padome un attiecīgās jaunatnes institūcijas varētu apsvērt pastāvīgu mazākumtautību, migrantu un bēgļu jauniešu organizāciju pārstāvniecību strukturētajā dialogā, tostarp partnera priekšlikumu paredzēt rezervētas vietas darba grupās.

Grieķijā skolas un pašvaldības varētu izmantot jauniešu balsošanu par skaidri definētu vietējo jautājumu, ļaujot piedalīties klātienē un nodrošinot publisku atbildi, kurā izskaidrots rezultāts.

Šie pasākumi atbalstītu ES Jaunatnes stratēģiju. [1]

Lai jaunieši varētu jēgpilni piedalīties konsultācijās, darba grupās vai jauniešu padomēs, viņiem var būt nepieciešama sagatavošana un atbalsts.

Pārstāvim var būt vajadzīga palīdzība, lai izlasītu darba kārtību, pārrunātu jautājumus ar savu grupu un izskaidrotu priekšlikumu. Publiskā atbalsta pasākumi varētu segt šo darbu ar uzticamas NVO starpniecību, vienlaikus atstājot pašiem jauniešiem tiesības paust savu nostāju.

Pārstāvim jāspēj atgriezties pie saviem vienaudžiem ar atbildi viņiem saprotamā formā.

Ieteikums Nr. 2. Finansējumā iekļaut līdzdalības izmaksas un pakāpenisku līderības attīstību

Finansēšanas pasākumos jāparedz iespēja segt reālās līdzdalības izmaksas: transportu, ēdināšanu ilgāku aktivitāšu laikā, tulkošanu, individuālo atbalstu, nepieciešamos materiālus un personāla darba laiku pirmajam kontaktam.

Tas ir īpaši svarīgi jauniešiem ar mazākām iespējām, vājākām vietējās valodas zināšanām vai tiem, kuri aktivitātē piedalās pirmo reizi.

Līderībai jāattīstās pakāpeniski. Pirmā loma var būt neliela: sagatavot materiālus, palīdzēt iekārtot telpu, sagaidīt dalībniekus vai uzdot vienu jautājumu intervijas laikā.

Vēlāk tas pats jaunietis var vadīt daļu aktivitātes, prezentēt ideju pašvaldībai vai palīdzēt sagatavot projekta pieteikumu. Šis ceļš būtu jāapraksta finansētās aktivitātes plānā.

Projektā gūtās atziņas

Lietuvas nometnē jaunieši sākotnēji iesaistījās ar praktisku un radošu aktivitāšu palīdzību: komandas uzdevumiem, tekstila darbiem, vizītēm, podkāstu veidošanu un kopienas idejām.

Tas parādīja, ka iesācējam ir vieglāk piedalīties, ja viņam ir skaidrs uzdevums un iespēja dot ieguldījumu ne tikai publiski runājot.

Young Folks LV uzsver, ka jaunatnes darbiniekiem nepieciešamas mācības par darbu ar daudzvalodu grupām un to, kā atbalstīt jauniešus, kuri nesen ieradušies valstī.

Grieķijas partneris kā iemeslus, kāpēc daži jaunieši klusē un neiesaistās aktivitātēs, min atstumtību un bailes publiski runāt.

Šo trīs valstu pieredze norāda uz vienu personāla prasmi, ko nevar aizstāt ar aprīkojumu: spēju palīdzēt iesācējam piedalīties, nenostādot viņu neērtā situācijā, nesteidzinot un nenosodot par nepieciešamo atbalstu.

Praktiskā piemērošana politikā

Valsts un pašvaldību programmās, kas finansē jauniešu aktivitātes, būtu jāparedz līdzekļi ne tikai pašam pasākumam, bet arī personāla darbam pirms un pēc aktivitātes: dalībnieka uzaicināšanai, izskaidrošanai, ko sagaidīt, kontakta uzturēšanai un nepieciešamības gadījumā individuālam atbalstam.

Pašvaldību dienestiem un NVO būtu jāvienojas, kurš sagaida jaunos dalībniekus, kurš palīdz risināt iebiedēšanas vai atstumtības situācijas un kurš palīdz sazināties ar atbildīgo institūciju vai speciālistu, ja nepieciešams papildu atbalsts.

Darbnīcas vadītājam var būt nepieciešams vēl viens darbinieks, kas atbalsta dalībnieku vai izskaidro uzdevumu citā valodā. Šis darbs jāiekļauj aktivitātes budžetā.

Transporta, ēdināšanas un citas līdzdalības izmaksas būtu jāsedz pirms aktivitātes, lai ierobežoti finanšu līdzekļi nekļūtu par šķērsli jaunieša dalībai.

Pirmajai apģērba remonta vai upcycling nodarbībai jābūt viegli pieejamai jaunam dalībniekam. Tā var sākties ar īsu demonstrāciju, pēc tam piedāvājot vienkāršu praktisku uzdevumu, bet diskusiju atstājot kā izvēles iespēju.

Jaunietis, kurš vēl nejūtas pārliecināts par savām valodas prasmēm vai nevēlas runāt visas grupas priekšā, var strādāt pārī un lūgt palīdzību individuāli.

Vēlāk organizators var piedāvāt citu, nedaudz aktīvāku lomu, piemēram, palīdzēt sagatavot nākamo nodarbību, uzaicināt draugu vai piedalīties īsas prezentācijas veidošanā.

Tādējādi praktiska aktivitāte kļūst par drošu pirmo soli ceļā uz aktīvāku līdzdalību.

2. virziens. Zaļās prasmes un ilgtspējīga mode

Ieteikums Nr. 3. Padarīt apģērba remontu un atkārtotu izmantošanu par regulāru mācību aktivitāti

Valsts un pašvaldību izglītības, jaunatnes un vides programmām būtu jāatbalsta regulāras apģērba kopšanas, remonta un atkārtotas izmantošanas nodarbības.

Tām nevajadzētu notikt kā vienreizējiem pasākumiem, bet gan kā regulāram mācību ciklam, piemēram, reizi mēnesī skolā, bibliotēkā, jauniešu centrā vai kopienas telpā.

Praktiskajai secībai jābūt vienkāršai: apģērba kopšana, neliels remonts, atkārtota izmantošana, radoša pārveidošana un rezultāta kopīgošana.

Dalībnieki varētu mācīties lasīt kopšanas etiķetes, sašūt vīli, piešūt pogu, tikt galā ar traipu, sagatavoties apģērbu maiņas pasākumam vai izveidot īsu remonta instrukciju citiem.

Projektā gūtās atziņas

Lietuvas aktivitātēs tika iekļauta tekstilmāksla, šūšana no audumu atgriezumiem un esošo kopienas skulptūru labošana.

Young Folks LV organizēja apģērbu maiņas pasākumus, remonta kafejnīcas un apģērbu pārveidošanu kā praktiskus veidus, kā iepazīstināt ar tēmu, kuru organizācija iepriekš nebija piedāvājusi atsevišķas programmas formā.

Grieķijas partneris uzsver, ka ilgtspējas izglītībai nevajadzētu aprobežoties ar pārstrādi, bet tai jāpalīdz jauniešiem izprast patēriņa samazināšanu, atkārtotu izmantošanu un remontu.

Šo trīs valstu pieredze rāda, ka kopīgs praktisks uzdevums var palīdzēt iesācējam iesaistīties, vispirms kaut ko izgatavojot, remontējot vai palīdzot citiem un tikai pēc tam piedaloties garākās diskusijās vai aktīvākās aktivitātēs.

Praktiskā piemērošana politikā

Pašvaldību atbalstam jāietver koplietošanas instrumentu uzturēšana un glabāšana, ne tikai to iegāde.

Nepieciešams speciālists, kurš var iemācīt šūt vai salabot apģērbu, un jāparedz pietiekams laiks, lai dalībnieks darbu varētu pabeigt.

Bezmaksas nodarbības kopienu vai jauniešu telpās palīdzētu tiem, kuri nevar iegādāties aprīkojumu vai samaksāt par kursiem.

GreenComp un Padomes Ieteikums par mācīšanos zaļās pārkārtošanās labā nodrošina pamatu šo uzdevumu sasaistīšanai ar plašāku mācīšanos. [2,3]

Nodarbībai skaidri jāparāda uzdevuma jēga. Apģērba kopšanas un remonta prasmes kļūst nozīmīgākas, ja jaunietis var atnest savu apģērba gabalu un iemācīties par to rūpēties vai to salabot.

Dekoratīva priekšmeta izgatavošana arī var attīstīt prasmes, taču tai nevajadzētu pilnībā aizstāt apģērba kopšanu.

Atkārtota nodarbība ļauj dalībniekam atkal atnest kādu priekšmetu, pajautāt, kāpēc iepriekšējais remonts nav izdevies, un mēģināt vēlreiz ar atbalstu.

Ieteikums Nr. 4. Sasaistīt mācīšanos ar tekstila remonta un atkārtotas izmantošanas pakalpojumiem

Pašvaldībām būtu jāpalīdz jauniešu un kopienu organizācijām veidot saikni ar remonta meistariem, atkārtotas izmantošanas organizācijām, šķirošanas punktiem, sociālajiem uzņēmumiem un vides organizācijām.

Šai sadarbībai jābūt praktiskai: vizītes, nodarbības, kopīgas darbnīcas, intervijas vai īsi pakalpojumu ceļveži, kuros izskaidrots, kur vērsties un kā izmantot konkrētu pakalpojumu.

Organizācijai, kas vada vizīti vai nodarbību, jāparāda viss priekšmeta ceļš: ko iespējams salabot, ko var izmantot atkārtoti, kas vairs nav piemērots un kāpēc.

Jauniešiem jāspēj uzdot jautājumus par to, kur nonāk vēl lietojami priekšmeti, kā notiek šķirošana un kur ir atbildīga patēriņa robežas.

Projektā gūtās atziņas

Lietuvas vizītē uz sociālajiem uzņēmumiem šķirošanas skaidrojums tika apvienots ar viktorīnu, praktisku aktivitāti un intervijām ar sociālo uzņēmumu dibinātājiem.

Svarīga šīs vizītes iezīme bija iespēja dalībniekiem pārbaudīt dzirdēto, vērojot darbu uz vietas.

Young Folks LV norāda uz atsevišķu vajadzību nesen ieceļojušām ģimenēm: saprast vietējo lietoto preču, ziedošanas un apmaiņas praksi, ko citi dalībnieki, iespējams, jau pārzina.

Grieķijas partneri uzsver, ka saiknei starp NVO, skolām, pašvaldību telpām un vides izglītības organizācijām jābūt redzamākai un vieglāk izmantojamai mācību aktivitātēs.

Šo trīs valstu pieredze rāda, ka jauniešiem vajadzīgs ne tikai vispārīgs vēstījums par atkārtotu izmantošanu, bet arī konkrēts skaidrojums, kur vietējā līmenī iespējams apģērbu salabot, samainīt, ziedot vai atbildīgi nodot tālāk.

Praktiskā piemērošana politikā

Atbalstam jāsedz organizācijas sagatavošanās vizītei un transports, ja vizīte nepieciešama mācību procesam.

Attālos reģionos vai teritorijās, kur remonta, apmaiņas un tekstila savākšanas iespējas ir grūtāk pieejamas, pašvaldība varētu palīdzēt sagatavot vienkāršu vietējo ceļvedi.

Tajā būtu pārbaudīta informācija par konkrētām iespējām attiecīgajā teritorijā: kur iespējams salabot apģērbu, kur notiek apģērbu maiņas pasākumi, kur atrodas tekstila savākšanas punkti un kas pieņem vēl lietojamas mantas.

Ceļvedī būtu jānorāda arī, ar ko sazināties par priekšmetiem, kas paliek pāri pēc pasākuma, lai organizatoram pēdējā brīdī nebūtu jāmeklē, kā tos atbildīgi nodot tālāk.

Tas sasaistītu mācīšanos ar ES tekstila stratēģijas uzsvaru uz ilgāku lietošanu. [6]

3. virziens. Digitālo prasmju attīstīšana

Ieteikums Nr. 5. Sasaistīt digitālo piekļuvi ar skaidru praktisku uzdevumu

Digitālās mācīšanās finansējumu nevajadzētu izmantot tikai datoru vai cita aprīkojuma iegādei. Jāfinansē arī tas, kas ļauj jauniešiem reāli mācīties: interneta piekļuve, piemērota programmatūra, personāla atbalsts un skaidrs praktisks uzdevums, ko dalībnieks pēc tam varētu izpildīt patstāvīgi.

Uzdevums var būt intervijas jautājumu sagatavošana, audioieraksta rediģēšana, īsas remonta instrukcijas izveide, pasākuma uzaicinājuma sagatavošana, dalībnieka reģistrēšana vai informācijas pārbaude.

Tālrunis ne vienmēr ir piemērots mācībām, īpaši tad, ja nepieciešams sagatavot dokumentu, rediģēt mediju saturu vai droši glabāt failus.

Tādēļ jauniešu centriem, skolām, bibliotēkām un kopienu telpām būtu jānodrošina piekļuve koplietošanas datoriem, ieraksta aprīkojumam un darbiniekam, kas var palīdzēt izpildīt konkrētu uzdevumu.

Ja iespējams, aprīkojumu varētu arī izsniegt lietošanai uz laiku.

Projektā gūtās atziņas

Lietuvas aktivitātēs jaunieši veidoja podkāstus un videomateriālus un intervēja vides aizsardzības un sociālās uzņēmējdarbības pārstāvjus.

Tas parādīja, ka digitāls uzdevums kļūst nozīmīgāks, ja tas ir saistīts ar reālu pieredzi: vizīti, interviju, tekstila šķirošanu vai remonta aktivitāti.

Young Folks LV norāda, ka digitālā satura veidošana ieinteresēja jauniešus, kuriem bija grūtāk iesaistīties ierastās teorētiskās aktivitātēs.

Grieķijas partneri uzsver, ka videomateriālus, podkāstus un metodoloģiju iespējams izmantot kā mācību resursus skolās un jauniešu aktivitātēs.

Šo trīs valstu pieredze rāda, ka digitālam uzdevumam jābūt ar skaidru mērķi un vairākām dažādām lomām.

Piemēram, remonta ceļveža izveidē var ietilpt darbību secības izvēle, fotografēšana vai filmēšana, teksta sagatavošana, audioieraksts un montāža.

Tas ļauj iesaistīties arī jaunietim, kurš nevēlas tikt filmēts vai ierakstīt savu balsi.

Praktiskā piemērošana politikā

Digitālo prasmju attīstības finansējumā jāiekļauj ne tikai skolas, bet arī jauniešu organizācijas, kas darbojas neformālajā izglītībā.

Latvijas partneris uzsver, ka dažiem jauniešiem nepieciešama palīdzība e-pakalpojumu izmantošanā un digitālo prasmju attīstībā krievu vai ukraiņu valodā.

Šādai aktivitātei svarīgs ir pirmais klātienes kontakts: jaunietim jāspēj sākt mācīties arī tad, ja viņam ir grūti patstāvīgi reģistrēties tiešsaistē.

Ja konkrētam pakalpojumam nepieciešama eID, bankas identifikācija vai cita oficiāla piekļuve, darbiniekiem jāizskaidro šī prasība un jāpalīdz jaunietim saprast, pie kuras atbildīgās institūcijas vērsties.

Grieķijas piemērs rāda, ka jauniešu organizācijas būtu jāiekļauj jau esošajos digitālās pratības pasākumos.

Finansējums varētu ļaut jaunatnes darbiniekiem piedalīties esošajās digitālajās apmācībās, izmantot publiski pieejamas mācību platformas un saņemt atbalstu aprīkojuma iegādei, ja digitālais darbs ir saistīts ar konkrētu jauniešu uzdevumu.

Lietuvas partneris piedāvā digitālo mācīšanos vērtēt pēc tā, ko dalībnieks pēc aktivitātes spēj paveikt patstāvīgi.

Piemēram, viņš spēj saglabāt un atrast failu, rediģēt konkrētu materiālu vai kopīgot to, izmantojot izvēlēto kanālu.

Tas palīdzētu jaunatnes darbiniekam saprast, kāds atbalsts vēl nepieciešams.

Biežu tālruņa lietošanu nevajadzētu uzskatīt par pierādījumu tam, ka jaunietis jau prot veikt šos uzdevumus. DigiComp var palīdzēt izvēlēties mācību mērķus šāda veida uzdevumiem. [4,5]

Ieteikums Nr. 6. Mācīt drošu un kritisku digitālā satura veidošanu

Jauniešu mediju aktivitātēm būtu jāmāca ne tikai filmēšana, ierakstīšana vai montāža, bet arī atbildīga informācijas izmantošana.

Kad jaunieši veido podkāstu, videomateriālu, ceļvedi vai sociālo mediju ierakstu par ilgtspējīgu modi, viņiem jāpārbauda, vai izmantotie apgalvojumi ir patiesi.

Piemēram, pirms produktu vai aktivitāti saukt par “videi draudzīgu”, “zaļu” vai “ilgtspējīgu”, jāizskaidro, uz ko šis apgalvojums balstās: uz materiāliem, ražošanu, ilgāku lietošanu, remontu, atkārtotu izmantošanu vai mazāku patēriņu.

Veidojot saturu, svarīgi nodrošināt arī dalībnieku drošību un izvēles tiesības.

Pirms fotografēšanas, filmēšanas vai balss ierakstīšanas organizatoram jāizskaidro, kur materiāls tiks izmantots un kādas izvēles iespējas ir dalībniekam.

Jaunietim jāspēj iesaistīties jautājumu sagatavošanā, skaņas, montāžas vai teksta darbā arī tad, ja viņš nevēlas būt redzams vai dzirdams gala darbā.

Projektā gūtās atziņas

Lietuvas nometnē jaunieši apsprieda, ko nozīmē jēdzieni “videi draudzīgs”, “zaļš” un “ilgtspējīgs”, un veidoja mediju saturu par ilgtspējīgu modi.

Tas parādīja, ka digitālā satura veidošanu var izmantot kā informācijas pārbaudes uzdevumu: dalībnieks nevis vienkārši atkārto dzirdētu vēstījumu, bet mācās to izskaidrot, izmantojot konkrētu piemēru.

Young Folks LV uzsver kritiskās medijpratības nozīmi jauniešiem, kuri saņem informāciju vairākās valodās un no dažādiem avotiem.

Arī Grieķijas partneru ieguldījums rāda, ka ilgtspējas tēmas nevajadzētu pasniegt tikai kā vispārīgus saukļus.

Šo trīs valstu pieredze rāda, ka mediju aktivitātes var palīdzēt jauniešiem uzdot jautājumus par ilgtspēju, reklāmu un atbildīgu patēriņu.

Tādēļ ir svarīgi mācīt ne tikai lietot lietotnes, bet arī saprast, ko tieši jaunietis apgalvo savā radītajā saturā.

Praktiskā piemērošana politikā

Valsts un pašvaldību finansētajās jauniešu programmās jāparedz laiks ne tikai satura radīšanai, bet arī informācijas pārbaudei.

Personāla apmācībām jāaptver divas jomas: tehniska satura sagatavošana un apgalvojumu pārbaude.

Darbiniekiem jāspēj palīdzēt dalībniekiem ierakstīt skaidru skaņu, sagatavot subtitrus, izmantot salasāmu tekstu, pielāgot saturu dažādām valodām un pārbaudīt apgalvojumus par ilgtspēju.

Darbnīcās lomas var skaidri sadalīt: viens dalībnieks pārbauda, vai informācija atbilst avotam, otrs - vai teksts ir saprotams auditorijai, bet trešais rūpējas par skaņu, attēlu vai montāžu.

Izveidotajam mediju saturam jāsniedz skatītājam pietiekams konteksts.

Piemēram, īsā apģērba remonta demonstrācijā jāparāda, kāds apģērba gabals tiek remontēts un kāda problēma tiek risināta.

Intervijā par kādu pakalpojumu jānorāda organizācijas nosaukums un datums, kad informācija pārbaudīta.

Tas palīdz nošķirt konkrētu praktisku piemēru no vispārīga apgalvojuma par visiem produktiem, pakalpojumiem vai ilgtspējas risinājumiem.

4. virziens. Jauniešu iniciētas kopienas aktivitātes

Ieteikums Nr. 7. Ieviest mazo grantu modeli jauniešu idejām

Pašvaldībām un publiskajiem jaunatnes finansētājiem būtu jāizveido mazo grantu iespējas jauniešu ideju īstenošanai.

Pirmajam mēģinājumam bieži nepieciešami tikai daži simti eiro, ja vienlaikus tiek nodrošināts uzticams atbalsts.

Līdzekļus varētu izmantot materiāliem, telpām, transportam, tulkošanai, viesa iesaistei, komunikācijai vai dalībnieku ēdināšanai ilgāku aktivitāšu laikā.

Pieteikumam jābūt īsam un saprotamam. Tajā varētu būt pieci jautājumi: ko jaunieši vēlas darīt, kam aktivitāte paredzēta, kur tā notiks, kāda palīdzība nepieciešama un kā rezultāts tiks kopīgots.

Mentoram vai atbalsta organizācijai būtu jāpalīdz ideju pārvērst pieteikumā, taču lēmumiem par pašu aktivitāti jāpaliek jauniešu grupas rokās.

Projektā gūtās atziņas

Latvijas partneris balstās plašākā pieredzē ar Erasmus+ KA210 grantiem un uzsver, ka jauniešu grupām, kuras projektu iesniedz pirmo reizi, nepieciešami vienkārši pieteikumi un viegla atskaitīšanās.

Lietuvas partneris nometnē aicināja dalībniekus veidot kopienas idejas, tādēļ mazo grantu modelis varētu palīdzēt turpināt kādu no šīm idejām pēc projekta aktivitāšu beigām.

Arī Grieķijas partneris ierosina valsts mēroga konkursus, balvas un atbalstu jauniešu iniciatīvām, lai labas idejas varētu pārtapt reālās aktivitātēs skolās vai pašvaldībās.

Šo trīs valstu pieredze rāda, ka svarīgi ne tikai ļaut jauniešiem piedalīties organizētās darbnīcās, bet arī nodrošināt skaidru ceļu savas idejas īstenošanai: saprotamu pieteikumu, nelielu finansiālu atbalstu, mentora palīdzību un vienkāršu atskaitīšanos.

Praktiskā piemērošana politikā

Neformālai grupai jāspēj darboties ar atbalsta organizācijas starpniecību, kas veic saskaņotos maksājumus un rezervācijas, kamēr jaunieši pieņem galvenos lēmumus.

Balsiai Community piedāvā priekšfinansējumu, lai dalībniekiem nebūtu vispirms jāmaksā no savas naudas.

Atskaitē varētu prasīt īsu aktivitātes aprakstu, pierādījumus par saskaņotajiem izdevumiem un grupas mācīšanās rezultātus.

Pašvaldībām jāizlemj, kas ir samērīgi nelielam grantam, un tas jāpaskaidro jau pirms pieteikuma iesniegšanas, norādot vienu kontaktpersonu jautājumiem.

Latvijas partneris piedāvā atsevišķu finansējumu idejām, ko vada mazākumtautību, migrantu un bēgļu jaunieši, īpaši attālākos reģionos.

Pašvaldības varētu apsvērt īpašus grantus vai atbalstu esoša pasākuma ietvaros, nodrošinot valodu atbalstu pirms pieteikuma iesniegšanas.

Izvēlei jābalstās konkrētās vietas piekļuves vajadzībās.

Grupai nevajadzētu būt spiestai kļūt par NVO tikai tāpēc, lai lūgtu materiālus pirmajai nelielajai kopienas aktivitātei.

Grieķijas partneris piedāvā valsts līmeņa konkursus, balvas un atbalstu jauniešu iniciatīvām.

Šī pieredze rāda, ka mazos grantus iespējams sasaistīt ne tikai ar pašvaldības finansējumu, bet arī ar konkursiem vai citām publiskām iniciatīvām, ja ir skaidri noteikts, kā izvēlēto ideju var īstenot praksē.

Grupai, kas aktivitāti organizē pirmo reizi, bieži pietiek ar dažiem simtiem eiro, bezmaksas telpu, materiāliem, palīdzību komunikācijā un ļoti īsu atskaiti.

Pieteikumam nevajadzētu prasīt sarežģītu projektu terminoloģiju.

Vērtējot šādas idejas, uzmanība jāpievērš ne tikai dalībnieku skaitam, bet arī tam, vai aktivitāte sasniedz grupu, kas parasti nepiedalās pašvaldības jauniešu programmās.

Ieteikums Nr. 8. Padarīt kopienas telpas viegli pieejamas jauniešu aktivitātēm

Pašvaldībām būtu publiski jāinformē, kādas telpas un aprīkojumu iespējams izmantot jauniešu aktivitātēm.

Informācijai jābūt vienkāršai: ar ko sazināties, kad telpa ir brīva, vai tā ir bez maksas, kā to rezervēt, kādi rīki ir pieejami uz vietas un kas palīdz izmantot telpu.

Tekstila aktivitātei nepieciešams galds, droši instrumenti, vieta materiāliem un iespēja atstāt nepabeigtu darbu līdz nākamajai tikšanās reizei.

Mediju aktivitātei nepieciešama klusa ieraksta vieta, dators vai cits piemērots aprīkojums.

Nav nepieciešams, lai viss būtu pieejams vienuviet, taču dalībniekiem jāzina, kur un kad viņi var turpināt darbu.

Projektā gūtās atziņas

Lietuvas partnera organizētā šūšanas aktivitāte pulcēja jaunos dalībniekus un kopienas iedzīvotājus kopīgai radīšanai un remontam.

Tā parādīja divvirzienu mācīšanos: iedzīvotājs var izskaidrot remonta metodi, bet jaunietis var palīdzēt to nofilmēt vai aprakstīt.

Latvijas partneris norāda, ka apģērbu maiņas pasākumi palīdzēja veidot saikni starp dažādām valodu grupām.

Grieķijas partnera minētais Serafio piemērs Atēnās rāda, ka pašvaldību telpas var kļūt par izglītības, kopienas un jauniešu aktivitāšu vietām.

Praktiskā piemērošana politikā

Pašvaldībām jānorīko skaidra kontaktpersona par telpu izmantošanu, kura var palīdzēt ar piekļuvi un saskaņotu uzraudzību.

Grupai un telpas saimniekiem jāvienojas, kā glabāt nepabeigtos darbus un kad dalībnieki var atgriezties.

Grieķijas partnera Serafio piemērs ir sākumpunkts pārdomām par to, kā pašvaldības telpa varētu atbalstīt turpmāku jaunatnes darbu.

Pašvaldībai, kas apsver līdzīgu priekšlikumu, būtu jānoskaidro, kuras jauniešu grupas jau izmanto tās telpas un vai neformāla grupa var veikt rezervāciju, iepriekš nepārzinot sistēmu.

Priekšlikumā skaidri jānorāda, kas paliek telpas saimnieku atbildībā un ko var izvēlēties paši jaunieši.

Telpas saimnieki var nodrošināt uzraudzību un palīdzēt izmantot aprīkojumu, savukārt grupa plāno aktivitāti un uzaicina dalībniekus.

Šāda lomu nosaukšana var mazināt Lietuvas partnera pieredzē minētās bažas, ka pieaugušie pārņems jauniešu ideju.

Tas arī dod jaunajam organizatoram konkrētu personu, pie kuras vērsties praktiskas problēmas gadījumā.

5. virziens. Finansējums un nepārtrauktība

Ieteikums Nr. 9. Atļaut finansēt aktivitātes, kas apvieno jaunatnes, izglītības, vides un digitālo prasmju mērķus

Valsts un pašvaldību finansēšanas instrumentiem būtu jāļauj vienā aktivitātē apvienot jaunatnes, izglītības, vides, kopienas un digitālo prasmju mērķus.

Piemēram, viena programma var ietvert tekstila remonta nodarbību, vizīti pie vietējā partnera, podkāsta ierakstīšanu un īsa digitāla rezultāta izveidi.

Šādai aktivitātei nepieciešams vairāk nekā viena pasākuma budžets.

Jāfinansē sagatavošanās, partneru sadarbība, dalībnieku uzaicināšana, valodu atbalsts, personāla darbs starp tikšanās reizēm un rezultātu pielāgošana citām grupām.

Tādēļ dažām organizācijām nepieciešams vairāku gadu finansējums vai ilgtermiņa vienošanās ar pašvaldību.

Projektā gūtās atziņas

Lietuvas nometne parādīja, ka vienā programmā iespējams apvienot vairākas aktivitātes: radošo darbu, vietējās vizītes, podkāstu veidošanu un kopienas idejas.

Šādam modelim nepieciešams vairāk nekā viena pasākuma diena. Tas prasa sagatavošanos, partneru koordināciju, skaidrus dalībnieku uzdevumus un personu, kas uztur saikni starp aktivitātēm.

Latvijas partnera pieredze rāda, ka darbam ar mazākumtautību, migrantu un bēgļu jauniešiem nepieciešamas stabilas attiecības.

Šādam darbam nepietiek ar uzaicinājuma publicēšanu.

Nepieciešama organizācija, kas spēj sasniegt jauniešus, izskaidrot aktivitātes nozīmi, palīdzēt viņiem iesaistīties un uzturēt kontaktu pēc pirmās tikšanās.

Grieķijas partnera pieredze rāda vēl vienu vajadzību: labām NVO programmām jābūt skaidrāk sasaistītām ar skolām, pašvaldībām un publisko informāciju, lai par tām uzzinātu vairāk jauniešu.

Šo trīs valstu pieredze atbalsta finansēšanas modeli, kas atbalsta ne tikai atsevišķu pasākumu, bet arī sagatavošanos, partnerības, dalībnieku uzaicināšanu, kontakta uzturēšanu un turpmāku darbu pēc aktivitātes.

Projekts bija noderīgs arī darbiniekiem un brīvprātīgajiem.

Partneri mācījās cits no cita: dažiem bija lielāka pieredze ilgtspējas jomā, citi bija spēcīgāki digitālajās prasmēs vai jauniešu kopienu veidošanā.

Tas palīdzēja izmēģināt jaunas metodes un nostiprināja projektu vadības un starpkultūru komunikācijas prasmes.

Kļuva skaidrs arī tas, ka īstenotāju pašu iesaiste un ticība idejai ir ļoti svarīga aktivitāšu panākumiem, jo tikai tad to ir vieglāk nodot jauniešiem, partneriem un vietējai kopienai.

Praktiskā piemērošana politikā

Valsts un pašvaldību finansētajām jauniešu programmām skaidri jānorāda, kādas izmaksas ir attiecināmas.

Papildus pašai aktivitātei jābūt iespējai finansēt sagatavošanos, sadarbību ar citu organizāciju, valodu atbalstu, koplietošanas instrumentu izmantošanu vairākās nodarbībās un personāla mācīšanos.

Tas ļautu organizācijām plānot ne tikai vienu pasākumu, bet visu aktivitāšu procesu.

Ja aktivitāte savieno skolu, NVO, pašvaldības telpu vai citu partneri, jābūt skaidram, kurš ir atbildīgs par kopīgo priekšlikumu un finansējuma jautājumiem.

Jauniešu grupai nevajadzētu būt spiestai izprast vairāku institūciju procedūras vai tikt sūtītai no vienas iestādes uz citu.

Viena skaidra kontaktpersona palīdzētu ātrāk saprast, kāds atbalsts ir pieejams un kādas darbības nepieciešamas.

Ilgāka termiņa finansējumā jāiekļauj arī darbs starp aktivitātēm: komunikācija ar dalībniekiem, palīdzība telpu saņemšanā, nākamās nodarbības sagatavošana, kontakta uzturēšana ar grupu, tulkošana vai mediācija ar skolu vai pašvaldību.

Tas ir īpaši svarīgi organizācijām, kas strādā ar grūtāk sasniedzamiem jauniešiem, jo uzticības veidošanai nepietiek ar vienu īsu projektu vai vienu publisku pasākumu.

Ieteikums Nr. 10. Nodrošināt SHIFT metodoloģijas izmantošanu pēc projekta beigām

Jaunatnes un izglītības institūcijām būtu jāpalīdz izmantot SHIFT metodoloģiju arī pēc SHIFT projekta beigām.

Ar saites publicēšanu vien nepietiek.

Nepieciešams īss skaidrojums par to, kura metodoloģijas daļa ir piemērota skolai, jauniešu centram, bibliotēkai vai kopienai, kādi rīki nepieciešami un cik ilgi aktivitāte aizņem.

Praktiskā izmantošana varētu būt šāda: organizācija izvēlas vienu metodoloģijas daļu, sasaista to ar tekstila uzdevumu un iepriekš izplāno, kāds būs dalībnieku rezultāts.

Pašvaldība vai valsts institūcija varētu norīkot kontaktpersonu, kas palīdz izvēlēties piemērotāko aktivitātes formātu.

Projektā gūtās atziņas

Lietuvas partnera pieredze rāda, ka metodoloģija kļūst noderīgāka, ja tā tiek sasaistīta ar konkrētu aktivitāti: tekstila darbnīcu, vizīti, interviju, podkāstu vai kopienas ideju.

Latvijas partneris augstu novērtē metodoloģiju un regulāru darbnīcu modeli, jo mazāku NVO darbinieki ne vienmēr ir speciālisti tekstila vai digitālajā jomā.

Grieķijas partneris ierosina izplatīt metodoloģiju dažādu izglītības līmeņu pedagogiem.

Šo trīs valstu priekšlikumi rāda vienu un to pašu praktisko vajadzību: svarīgi ne tikai publiskot metodoloģiju, bet arī palīdzēt cilvēkam saprast, kuru daļu izvēlēties, kā to pielāgot un kādi rīki būs nepieciešami aktivitātes īstenošanai.

No nepārtrauktības viedokļa svarīgi, lai projekta rezultāti nepaliktu tikai pabeigta projekta arhīvā.

Partneri plāno turpināt apģērbu maiņas pasākumus, šūšanas darbnīcas, radošas tekstila aktivitātes un rotaļlietu izgatavošanu dzīvnieku patversmēm.

Iegūtās digitālās komunikācijas prasmes iespējams izmantot citos projektos un iniciatīvās, stiprinot kopienas aktivitāšu redzamību.

Praktiskā piemērošana politikā

Valsts jaunatnes un izglītības institūcijas, pašvaldības, skolas, bibliotēkas, jauniešu centri un NVO var palīdzēt projekta materiāliem sasniegt plašāku auditoriju.

Tās varētu iekļaut SHIFT metodoloģiju mācībās, projektu aktivitātēs, jauniešu nodarbībās, bibliotēku izglītības aktivitātēs vai kopienu darbnīcās.

Svarīgi materiālu pasniegt nevis kā pabeigta projekta rezultātu, bet kā rīku, ko iespējams pielāgot konkrētai aktivitātei: apģērba remonta darbnīcai, apmaiņas pasākumam, podkāstam, videomateriālam vai diskusijai par patēriņu.

Pašvaldības varētu palīdzēt savienot ieinteresētās organizācijas ar vietējiem speciālistiem, kopienu telpām, skolām vai NVO, kurām jau ir līdzīga pieredze.

Skolas un jauniešu centri varētu izmantot izvēlētu metodoloģijas daļu kopā ar praktisku uzdevumu, savukārt bibliotēkas vai kopienu centri varētu nodrošināt telpu, aprīkojumu vai palīdzību aktivitātes komunikācijā.

Komunicējot projekta materiālus, skaidri jānorāda, kā tos izmantot praksē.

Paziņojumā pedagogs, jaunatnes darbinieks vai kopienas pārstāvis varētu tikt novirzīts pie konkrētas kontaktpersonas, aktivitātes piemēra vai turpmākās darbnīcas.

Ar paziņojumu, ka metodoloģija ir sagatavota, vien nepietiek.

Jāparāda, kādu aktivitāti iespējams organizēt, kam tā paredzēta, cik ilgi tā ilgst un kādi rīki nepieciešami.

Ieteikums Nr. 11. Iekļaut tekstila, ilgtspējas un digitālā satura uzdevumus formālajā un neformālajā izglītībā

Izglītības institūcijām būtu jāveicina tas, lai skolas, profesionālās izglītības iestādes, augstākās izglītības iestādes un neformālās izglītības organizācijas izmantotu uzdevumus, kas apvieno tekstilu, ilgtspēju un digitālo saturu.

To var integrēt pilsoniskās izglītības, tehnoloģiju, ekonomikas, mediju, vides vai projektu mācību aktivitātēs.

Mācību rezultātam jābūt skaidram un pārbaudāmam: dalībnieks izskaidro apģērba izvēli, izmanto kopšanas vai remonta metodi, pārbauda informācijas avotu, sagatavo īsu mediju darbu vai prezentē kopienas ideju.

Šāds uzdevums ļauj vērtēt ne tikai zināšanas, bet arī praktisku rīcību.

Projektā gūtās atziņas

Grieķijas partneris ierosina starppriekšmetu darbu un regulāras darbnīcas skolās.

Noslēguma refleksija un Youthpass sertifikāti Lietuvas nometnē ir piemērs tam, kā palīdzēt dalībniekiem aprakstīt savu mācīšanos.

Young Folks LV aicina plašāk atzīt prasmes, kas iegūtas neformālajā izglītībā.

Šie aspekti atbalsta saikni starp aktivitāti un to, ko izglītojamais vēlāk spēj izskaidrot vai izmantot, neuzskatot skolas apmeklēšanu par vienīgo mācīšanās ceļu.

Latvijas partneris arī ierosina plašāk atzīt prasmes, kas iegūtas neformālajā izglītībā.

Praksē tas varētu nozīmēt Youthpass tipa sertifikātu, skolas atzītu projekta aktivitāti vai skaidru dalībnieka sasniegumu aprakstu.

Tādējādi tekstila remonts, mediju satura veidošana, pasākuma organizēšana vai darbs daudzvalodu grupā netiktu uztverts kā vienreizēja aktivitāte, bet gan kā prasmes, ko jaunietis var parādīt skolā, darbā vai citā programmā.

Praktiskā piemērošana politikā

Izglītības institūcijām un pašvaldībām būtu jāvienojas, kā skolas mācību programmā iespējams iekļaut vietējās kopienas līdzdalību un sadarbību ar NVO.

Skola savas kompetences ietvaros varētu apsvērt iespēju atzīt apģērba remonta uzdevumu, mediju satura izveidi vai lomu pasākumā kā mācību rezultātu. Jebkādai formālai atzīšanai būtu nepieciešams atbildīgās institūcijas apstiprinājums.

Šī sadarbība balstītos uz Padomes Ieteikumu par zaļo mācīšanos un Digitālās izglītības rīcības plānu. [2,4]

Konkursos jauniešus varētu aicināt iesniegt praktiskus darbus, kas saistīti ar tekstilu un ilgtspēju: apģērba remonta ceļvedi, podkāstu, videomateriālu vai kopienas ideju atkārtotai izmantošanai.

Svarīgi, lai konkurss nebeigtos tikai ar balvas piešķiršanu.

Organizatoriem jau iepriekš jāizskaidro, kas var notikt ar izvēlētajām idejām pēc konkursa: vai tās varēs prezentēt skolā, izmēģināt jauniešu centrā, īstenot kopienā vai turpināt ar mentora atbalstu.

Šādā gadījumā konkurss kļūst ne tikai par vienreizēju uzdevumu, bet arī par daļu no mācību procesa.

Jaunietis ne tikai iesniedz ideju, bet arī saprot, kā to varētu izmantot reālā vidē.

Secinājumi

Galvenais lēmums politikas veidotājiem ir skaidrs: zaļajai un digitālajai mācīšanai jākļūst par regulāru vietējā līmeņa piedāvājumu, nevis vienreizēju projekta aktivitāti.

Tam nepieciešami trīs nosacījumi: jauniešiem saprotams līdzdalības ceļš, praktiski finansētas aktivitātes un organizācijas, kas spēj turpināt darbu starp pasākumiem.

Lietuvā ieteicams stiprināt kopienas tekstila darbnīcas, vietējās vizītes un starppaaudžu mācīšanos.

Latvijā vissvarīgāk ir nodrošināt valodu atbalstu, digitālo piekļuvi un vienkāršu pirmo soli mazākumtautību, migrantu un bēgļu jauniešiem.

Grieķijā svarīgi labāk savienot skolu un universitāšu pārstāvniecības struktūras, pašvaldību telpas, NVO pieredzi un publiski pieejamo informāciju.

Lietuvas gadījumā īpaši svarīgi ir pašvaldību jaunatnes, izglītības un kopienu programmās iekļaut kopienas aktivitāšu nepārtrauktību.

Tas ļautu labo projekta pieredzi pārnest stabilākā modelī, kur skaidri noteikts, kas nodrošina telpas, kas palīdz ar aprīkojumu, kas uzaicina jauniešus un kā aktivitāti iespējams atkārtot pēc projekta beigām.

Ieteikumus iespējams īstenot, izmantojot jau esošus pasākumus: pašvaldību jaunatnes programmas, neformālās izglītības finansējumu, skolu projektu aktivitātes, bibliotēku un kopienu sniegtos pakalpojumus, digitālo prasmju mācības un vides izglītības iniciatīvas.

Svarīgākais ir nodrošināt, lai finansējums skaidri ietvertu ne tikai pašu pasākumu, bet arī sagatavošanos, dalībnieku atbalstu, praktiskos rīkus un turpinājumu.

Avoti

[1] Eiropas Savienības Padome. ES Jaunatnes stratēģija 2019.-2027. gadam. Rezolūcija 2018/C 456/01. Stratēģiskās sadarbības ietvars; Eiropas Jaunatnes portāla oficiālais pārskats. EU Youth Strategy

[2] Eiropas Savienības Padome. 2022. gada 16. jūnija Ieteikums par mācīšanos zaļās pārkārtošanās un ilgtspējīgas attīstības labā, 2022/C 243/01. Nesaistošas politikas vadlīnijas; Komisijas pārskats. Learning for the green transition

[3] Eiropas Komisija, Kopīgais pētniecības centrs. GreenComp - Eiropas ilgtspējas kompetenču ietvars. 2022. Pamats mācību procesa veidošanai; tas nav juridiski saistošs mācību plāns vai kvalifikācija. GreenComp framework

[4] Eiropas Komisija. Digitālās izglītības rīcības plāns 2021.-2027. gadam. COM(2020) 624 final. Politikas iniciatīva; aktuālais Komisijas pārskats atjaunināts 2026. gada 5. jūnijā. Digital Education Action Plan

[5] Eiropas Komisija, Kopīgais pētniecības centrs. DigiComp 3.0. Eiropas digitālās kompetences ietvars, piektais izdevums, 2025. Aktuālais atsauces ietvars, kurā iekļauta arī ar mākslīgo intelektu saistīta mācīšanās. DigiComp 3.0

[6] Eiropas Komisija. ES Ilgtspējīgu un apritīgu tekstilizstrādājumu stratēģija. COM(2022) 141 final, 2022. gada 30. marts. Stratēģija un oficiālais pārskats; juridiskajiem pasākumiem ir atsevišķi piemērošanas datumi. Textiles strategy

[7] Save the Baltic Sea. Vides informācija un izglītojošas aktivitātes. https://savebaltic.eu/

[8] Dirbinyčia. Organizācijas profils, Lietuvas Sociālās uzņēmējdarbības asociācija. https://lisva.org/lisva-narys/dirbinycia/

[9] Būk su manimi. Mes2 organizācijas profils un tekstila atkārtotas izmantošanas aktivitātes, kas īstenotas kopā ar Dirbinyčia. https://mes2.lt/

[10] Zaļā brīvība (Green Liberty). Organizācijas profils un ilgtspējīga patēriņa aktivitātes. https://www.zalabriviba.lv/en/

[11] Latvijas Dabas fonds. Dabas un klimata skolas ieraksti un mācību materiāli, 2020.-2021. https://ldf.lv/biblioteka/dabas-un-klimata-skola/

[12] Pasaules Dabas Fonds (WWF Latvija). Organizācijas profils un vides aktivitātes. https://lv-pdf.panda.org/

[13] WWF Greece. Vides izglītības resursi. https://www.wwf.gr/en/knowledge_hub/environmental_education/

[14] Arktouros. Vides izglītības aktivitātes. https://www.arcturos.gr/en/activities/environmental-education/

[15] Hellenic Society for the Protection of Nature. Organizācijas profils un vides izglītība. https://www.eepf.gr/en/